

**Statens revisionsverks berättelse till riksdagen
om tillsynen över valfinansieringen
vid de förnyade kommunalvalen
i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009**

B 12/2010 rd

**Statens revisionsverks berättelse till riksdagen
om tillsynen över valfinansieringen
vid de förnyade kommunalvalen
i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009**

ISSN-L 1798-274X
ISSN 1798-274X (häft.)
ISSN 1798-2758 (PDF)
Edita Prima Ab
Helsingfors 2010

Till riksdagen

Statens revisionsverk har vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis 2009 övervakat iakttagandet av den i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) föreskrivna skyldigheten att lämna en redovisning av valfinansiering och valkampanjkostnader på det sätt som föreskrivs i lagen.

Statens revisionsverk lämnar med stöd av 10 § 3 momentet i lagen om kandidaters valfinansiering separat för varje val en berättelse till riksdagen om de redovisningar som tagits emot och verkets tillsyn över att redovisningsskyldigheten fullgörs.

Helsingfors den 28 april 2010

Generaldirektör Tuomas Pöysti

Överdirektör Marjatta Kimmonen

Huvudsakligt innehåll

Alla de som var redovisningsskyldiga vid de förnyade kommunalvalen år 2009, dvs. de som valts till fullmäktigeledamöter och de som valts till ersättare i Högfors, Grankulla och Vichtis, har lämnat den i lagen om kandidaters valfinansiering föreskrivna redovisningen av valfinansieringen.

Inom den i lagen om kandidaters valfinansiering bestämda tiden hade en redovisning inte lämnats av 24 redovisningsskyldiga. Revisionsverket uppmanade de redovisningsskyldiga, som inte hade lämnat sin redovisning, att göra upp och lämna in sin redovisning av valfinansieringen till revisionsverket. Den första uppmaningen sändes 19.11. till sjutton redovisningsskyldiga och en andra uppmaning med mottagningsbevis 21.12.2009 till åtta redovisningsskyldiga. I fråga om en redovisningsskyldig inleddes en vitesprocess, som emellertid förföll, emedan

den redovisningsskyldiga lämnade sin redovisning av valfinansieringen.

I samband med behandlingen och kontrollen av redovisningarna uppmanade revisionsverket 52 redovisningsskyldiga att komplettera eller korrigera den gjorda redovisningen. Korrigeringarna hade som regel att göra med brister i specificeringen av kostnader eller finansiering.

Efter de kompletteringar som har gjorts efter uppmaningarna i samband med behandlingen och kontrollen av redovisningarna har till Statens revisionsverks kännedom inte kommit omständigheter, på grund av vilka revisionsverket hade skäl att betvivla de inlämnade redovisningarnas riktighet.

Vid de förnyade kommunalvalen år 2009 tillämpades lagen om kandidaters valfinansiering för första gången i sin helhet.

Innehåll

1	Lagstiftning som skulle tillämpas i redovisningarna av valfinansieringen och i tillsynen över valfinansieringen vid de förnyade kommunalvalen 2009	9
1.1	Det allmänna innehållet i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009)	9
1.2	De redovisningsskyldiga vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis 2009	10
1.3	Uppgifter som skulle lämnas i valfinansieringsredovisningen	11
1.4	De i valfinansieringslagen definierade aktörernas skyldigheter och ansvar	12
2	Tillsynen över valfinansieringen som uppgift för Statens revisionsverk	13
2.1	Föremålet för tillsyn	13
2.2	Revisionsverkets åtgärder vid de förnyade kommunalvalen	14
2.3	Kriterier som tillämpats vid övervakningen av redovisningen av valfinansiering vid de förnyade kommunalvalen	16
2.4	Begränsningar av tillsynsbehörigheten	18
3	De av Statens revisionsverk erhållna redovisningarna och åtgärderna i övervakningen av iakttagandet av redovisningsskyldigheten	19
3.1	Förhandsredovisningarna	19
3.2	Redovisningarna av valfinansieringen	20
3.3	Komplettering av valfinansieringsredovisningarna	21
3.4	Klagomål angående valfinansieringsredovisningarna	22
3.5	Allmänna iakttagelser om valfinansieringsredovisningarna	23
4	Slutsatser	24

1 Lagstiftning som skulle tillämpas i redovisningarna av valfinansieringen och i tillsynen över valfinansieringen vid de förnyade kommunalvalen 2009

1.1 Det allmänna innehållet i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009)

Lagen om kandidaters valfinansiering (valfinansieringslagen) trädde i kraft 1.5.2009 och den tillämpades första gången i sin helhet vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009. Omfattningen av och innehållet i de uppgifter som skulle redovisas förändrades inte väsentligt jämfört med tidigare lagstiftning,

Syftet med lagen är att öka öppenheten kring valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar.

Med valfinansieringslagen styrs finansiella stöd till politisk verksamhet. Enligt lagens motiveringar syftar styrningen främst till att förebygga fenomen som korruption och garantera adekvata resurser för ett fungerande politiskt system. På detta sätt främjas demokratin och det allmänna förtroendet för den. Redovisningsskyldigheten ökar den offentliga informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Redovisningsskyldigheten förväntas också begränsa ökningen av kostnaderna för kandidaternas valkampanjer.

När om redovisningsskyldigheten har föreskrivits i lag, innebär det en risk för kandidaterna att bryta mot den. När valfinansieringslagen beretts har man eftersträvat en balans mellan tillräcklig reglering och av

regleringen orsakade kostnader och olika slags olägenheter. I övervakningen litas på väljarnas förmåga att bedöma kandidaterna korrekt, bara väljarna får tillräcklig information om kandidaternas bindningar och exempelvis om hur de i sin valkampanj har bundit sig till kampanjtak. Man har inte önskat att valfinansieringen skall ta alltför mycket uppmärksamhet från valens sakfrågor, att den skall göra det svårt att få kandidater att engagera sig i valen eller att den onödigt skall försvåra medelanskaffningen. I valfinansieringslagen har inte inkluderats sådana rapporteringsskyldigheter, som de facto kunde bli till ett hinder för en kandidatur.

Syftet med valfinansieringslagen var att klargöra innehållet i skyldigheten att redovisa valfinansieringen. Med hänsyn till den politiska verksamhetens karaktär har det inte varit möjligt att i lagen förutse alla situationer som kan uppstå vid tillämpningen. Med lagen eftersträvas ett redovisningssystem som ger adekvat täckning och som kandidaten kan följa utan oskäligt besvär. För att tillgodose kandidaternas rättssäkerhet och sinsemellan jämförbara redovisningar har man med lagen eftersträvat ett så tydligt redovisningssystem som möjligt.

1.2 De redovisningsskyldiga vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis 2009

Skyldig att redovisa sin valfinansiering var den som valts till fullmäktigeledamot eller ersättare vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla eller Vichtis.

Skyldiga att redovisa för sin valfinansiering var vid de förnyade kommunalvalen inalles 229 personer.

1.3 Uppgifter som skulle lämnas i valfinansieringsredovisningen

På de minimiuppgifter som skulle lämnas i valfinansieringsredovisningen vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis tillämpades valfinansieringslagens 6 §.

Med valfinansiering avses finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas. Valdagen vid de förnyade kommunalvalen var 6.9.2009.

Kandidaten hade att redovisa finansieringen av sin valkampanj specificerad först enligt kandidatens egna medel och av kandidaten tagna lån samt för det andra externt stöd som erhållits av kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som grundats för att stödja kandidaten. Det externa stödet skulle vidare grupperas enligt bidrag som kandidaten själv och kandidatens stödgrupp erhållit från följande huvudsakliga givare:

- enskilda personer
- företag
- registrerade partiorganisationer
- övriga givare.

Som valfinansieringsbidrag skulle meddelas utan vederlag erhållna prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktades inte som i lagen avsett bidrag. Bidraget skulle också meddelas, om det hade getts genom köp av specificerade varor eller tjänster.

Den redovisningsskyldiga hade att meddela de totala kostnaderna för sin valkampanj. Som kostnader för valkampanjen betraktas alla sådana under kampanjtiden uppkomna kostnader, vilkas funktionella syfte är att främja kandidatens inval i valet, och vilka kandidaten själv kan påverka.

Kampanjkostnaderna skulle specificeras enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television samt datanät och andra medier, för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader.

Den redovisningsskyldiga hade att meddela separat värdet av ettvarit enskilt bidrag och namnet på dess givare, om bidragets värde var minst 800 euro. Flera från samma givare erhållna bidrag till kandidatens valkampanj skulle räknas samman och meddelas som ett enda bidrag.

1.4 De i valfinansieringslagen definierade aktörernas skyldigheter och ansvar

Redovisningsskyldig

Den som vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis valts till kommunalfullmäktig och ersättare hade att göra en i valfinansieringslagen avsedd valfinansieringsredovisning av sin valkampanjs kostnader och valkampanjens finansiering. Redovisningen skulle göras och lämnas in till Statens revisionsverk inom två månader från det att valets resultat fastställs, dvs. före den 9.11.2009.

Enligt valfinansieringslagen svarar den som är skyldig att lämna redovisning för redovisningens innehåll.

Statens revisionsverk

Statens revisionsverk har till uppgift att övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs. Revisionsverket är skyldigt att ordna övervakningssystemet så styrande som möjligt.

Statens revisionsverk kontrollerar, att alla redovisningsskyldiga har fullgjort den i valfinansieringslagen avsedda redovisningen av valfinansieringen. Statens revisionsverk har möjlighet att, ifall redovisningen konstateras vara oriktig eller bristfällig, uppmana den redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera en redan gjord redovisning eller utreda redovisningens riktighet eller tillräcklighet. En uppmaning kan ges endast i de situationer, där övervakningen inte annars kunde slutföras i fråga om ifrågavarande redovisningsskyldig.

Statens revisionsverk har möjlighet att förelägga vite, om den redovisningsskyldiga

inte alls gör någon i lagen definierad redovisning eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter. Hotet om vite gäller endast fullständig försummelse av redovisningen eller en sådan felaktighet eller bristfällighet, som är uppenbar och gäller redovisningen på dess väsentliga punkter.

Statens revisionsverk publicerar utan dröjsmål de redovisningar som det har mottagit och för ett register över redovisningarna av valfinansiering i vilket de inlämnade uppgifterna registreras. Genom publiceringssystemet har var och en möjlighet att granska de i redovisningarna lämnade uppgifterna genom ett allmänt datanät.

Statens revisionsverk skall inom åtta månader från det att valresultatet fastställts separat för varje val lämna en berättelse till riksdagen om de redovisningar som tagits emot och verkets tillsyn över att redovisningsskyldigheten fullgörs. Med den berättelse som ges till riksdagen upphör revisionsverkets tillsynsuppgift i fråga om det val som är föremål för berättelsen.

Justitieministeriet

Med stöd av valfinansieringslagen översänder justitieministeriet till Statens revisionsverk uppgifterna i kandidatregistret samt uppgifter om redovisningsskyldiga så snart valresultatet har fastställts. För detta ändamål inrättar och för justitieministeriet ett riksomfattande kandidatregister.

Justitieministeriet fungerar vid statsrådet som högsta valmyndighet.

2 Tillsynen över valfinansieringen som uppgift för Statens revisionsverk

2.1 Föremålet för tillsyn

Föremål för den tillsyn som i valfinansieringslagen föreskrivits som en uppgift för Statens revisionsverk är iakttagandet av den i valfinansieringslagen avsedda och där närmare definierade redovisningsskyldigheten. Enligt valfinansieringslagen omfattar revisionsverkets övervakning i praktiken den helhet som utgörs av 5-8 § i valfinansieringslagen. Tyngdpunkten i tillsynsuppgiften ligger vid att övervaka att redovisningsskyldigheten fullgörs. Att övervaka de övriga bestämmelserna i lagen hör inte till revisionsverkets uppgifter. Revisionsverket sörjer för sin del för att alla de som i lagen föreskrivits som skyldiga att redovisa för sin valfinansiering gör den redovisning som föreskrivits i lagen. Exempelvis de i lagens 4 § 1 moment avsedda maximala bidragsbeloppen hör inte till revisionsverkets övervakningshelhet utan omfattas av det politiska ansvaret. Det kan ändå konstateras, att valkampanjer som överskred bidragstaken inte på basis av valfinansieringsredovisningarna bedrevs vid de förnyade kommunalvalen år 2009.

Enligt valfinansieringslagen svarar den som är skyldig att lämna redovisning för redovisningens innehåll. I valfinansieringslagen har inte införts sanktioner för felaktigheter i redovisningens innehåll. Vite kan föreläggas endast i ett sådant fall, där revisionsverket på basis av sin övervakning anser, att redovisningsskyldigheten inte har fullgjorts.

Revisionsverket har inte på lag grundad rätt att få annan information för övervakningen av valfinansieringen än vad som nämns i valfinansieringslagen. Kandidaternas valfinansiering i dess skilda former och de kostnader som täcks med den hör inte till det verksamhetsområde för revisionsverket, om vilket föreskrivs i lagen om statens revisionsverk (878/2000) eller i lagen om rätt för statens revisionsverk att granska vissa överföringar av medel mellan Finland och Europeiska gemenskaperna (353/1995).

2.2 Revisionsverkets åtgärder vid de förnyade kommunalvalen

Vid de förnyade kommunalvalen användes med stöd av 106 § i vallagen (714/1998) samma sammanställning av kandidatlistor som vid de upphävda valen. Med stöd av valfinansieringslagen hade kandidaterna möjlighet att lämna en förhandsredovisning av valfinansieringen och valkampanjens kostnader efter det att beslutet om ordnande av de förnyade valen hade utfärdats.

Kandidaterna vid de förnyade kommunalvalen hade möjlighet att lämna den i valfinansieringslagen avsedda förhandsredovisningen av valfinansieringen före valdagen. Möjligheten till förhandsredovisning utnyttjades av sammanlagt 6 kandidater. Revisionsverket sände anvisningar angående förhandsredovisningen till centralvalnämnderna i Högfors, Grankulla och Vichtis 27.7.2009.

Efter att valresultatet hade fastställts hade de redovisningsskyldiga möjlighet att lämna sin valfinansieringsredovisning genom det av revisionsverket upprätthållna elektroniska redovisningssystemet.

Av Statens revisionsverk utarbetade anvisningar om hur valfinansieringsredovisningen görs sändes personligen till samtliga redovisningsskyldiga. Syftet med anvisningarna var att säkerställa att de uppgjorda och till revisionsverket lämnade redovisningarna hade gjorts i enlighet med valfinansieringslagen.

Det elektroniska redovisningssystemet fungerar samtidigt som publiceringssystem. När den redovisningsskyldiga har identifierat sig och fyllt i sin valfinansieringsredovisning kan han eller hon självständigt publicera sin redovisning på valfinansieringsövervakningens webbsidor så, att redovisningarna

har ett enhetligt utseende. De redovisningar som har lämnats in i pappersform registreras omedelbart i datasystemet hos revisionsverket. På detta sätt blir alla de valfinansieringsredovisningar som kandidaterna själva gjort i datasystemet eller som revisionsverket har registrerat samt de frivilliga förhandsredovisningarna omedelbart offentliga i registret över redovisningar, som finns på webbsidan www.vaalirahoitus.fi.

Revisionsverket skall hålla uppgifterna tillgängliga i ett allmänt datanät. Uppgifterna skall hållas tillgängliga i ett allmänt datanät under en period som är ett år längre än ifrågavarande valperiod. Förhandsredovisningar som gjorts av andra än de redovisningsskyldiga avlägsnas efter 30 dagar från det att valets resultat har fastställts.

Revisionsverket hade inrättat en rådgivningsservice, från vilken det fanns möjlighet att få råd angående hur valfinansieringsredovisningarna görs upp och tolkningssituationer.

Vid behov kan revisionsverket uppmana den redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera en redan gjord redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig. Uppmaning kan tillgripas i situationer, där tillsynen inte annars kunde fullgöras.

Ifall den redovisningsskyldiga inte trots uppmaningar lämnar de behövliga uppgifterna, har revisionsverket möjlighet att förelägga vite. Förutsättningen för föreläggande av vite är att redovisningen har försumrats helt eller att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, Vitet är inte till sin karaktär en straffpåföljd

av att redovisningsskyldigheten har försumats, och det kan inte användas som straffpåföljd av felaktiga eller bristfälliga redovisningar. Vitet föreläggs för fullgörandet av den huvudsakliga skyldigheten, dvs. i detta fall att den redovisningsskyldiga lämnar in en redovisning.

Statens revisionsverket har den 4.5.2009 fastställt en instruktion om hur klagomål anförs angående kandidaternas valfinansiering. Det är möjligt att hos revisionsverket anföra klagomål angående det, att den redovisning som den redovisningsskyldiga har lämnat in till revisionsverket är uppenbart felaktig eller bristfällig på väsentliga punkter. För att

ett klagomålsärende skall kunna beaktas när revisionsverkets berättelse till riksdagen om valfinansieringen och tillsynen över den bereds, skall klagomålet i praktiken anföras senast inom sex månader från det att valets resultat har fastställts.

Det kan konstateras, att åt revisionsverket vid behov inlämnade kampanjkonton och övriga utredningar är sekretessbelagda med stöd av 24 § 1 momentet 15 punkten i offentlighetslagen. Vid behov uppmanas de redovisningsskyldiga med anledning av begäranden om klargörande att komplettera sin redovisning. Kompletteringarna till redovisningen är åter till alla delar offentliga.

2.3 Kriterier som tillämpats vid övervakningen av redovisningen av valfinansiering vid de förnyade kommunalvalen

Till Statens revisionsverks övervakningsuppgifter hörde att jämföra uppgifterna i den lämnade redovisningen med de uppgifter som föreskrivits i valfinansieringslagen. Likaså säkerställdes, att de redovisningsskyldiga i sina redovisningar tog ställning till alla i valfinansieringslagen och lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering nämnda väsentliga punkter. Tyngdpunkten i övervakningen av redovisningsskyldigheten låg således närmast vid redovisningarnas formella riktighet.

Revisionsverket säkerställde i övervakningen av redovisningarna av valfinansieringen vid de förnyade kommunalvalen följande omständigheter:

- 1 Alla redovisningsskyldiga gör en redovisning av valfinansieringen.
- 2 Redovisningen av valfinansieringen har gjorts inom den bestämda tid som avses i 8 § 1 momentet i valfinansieringslagen. Redovisningen ska lämnas in till statens revisionsverk inom två månader efter det att valresultatet har fastställts.
- 3 Redovisningen av valfinansieringen har lämnats av den person som avses i lagen. Redovisningar som mottagits via den elektroniska tjänsten var det möjligt att lämna in endast genom elektronisk identifiering. Av de redovisningar som har inlämnats i pappersform har i systemet registrerats endast redovisningar som har undertecknats av den redovisningsskyldiga. I fråga om de redovisningar som har registrerats i systemet anses att personen har identifierats och att redovisningen har lämnats av rätt person.

Dessutom säkerställde revisionsverket följande formella krav som var förenade med redovisningsskyldigheten:

- 1 Redovisningen innehöll kandidatens fullständiga namn, titel, yrke eller uppdrag, det parti som ställt upp honom eller henne eller omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening.
- 2 De totala kostnaderna för valkampanjen har redovisats. Kostnaderna för valkampanjen har specificerats kampanjkostnaderna enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television samt datanät och andra medier och för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmötet samt övriga kostnader.
- 3 Den totala valfinansieringen har redovisats och den har specificerats enligt kandidatens egna medel, samt alla bidrag som erhållits av kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten, grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag, föreningar inom ett parti och andra givare,
- 4 Av de redovisningsskyldiga förutsattes ett ställningstagande till huruvida i valfinansieringen ingick enskilda bidrag som uppgick till minst 800 euro. Ifall den redovisningsskyldiga hade fått bidragsprestationer på minst 800 euro, skulle bidragsgivaren namnges.
- 5 Valfinansieringen täckte kostnaderna för valkampanjen.

6 Redovisningarna innehöll inte väsentliga räknefel eller andra tekniska fel.

Vid de förnyade kommunalvalen hade Justitieministeriet ingått avtal med lokalföreningarna inom de partier som hade ställt upp kandidater i Högfors, Grankulla och Vichtis om ersättning för valkampanjens kostnader. Lokalföreningarna kunde välja sättet för att finansiera sina kandidaters valkampanjer. I praktiken innebar detta, att ifall lokalföreningen hade finansierat kandidaternas valkampanjer genom att dela ut pengar eller betala annonser på deras vägnar, skulle den redovisningsskyldiga meddela dessa uppgif-

ter som ett bidrag som erhållits från lokalföreningen. Ifall lokalföreningen använde dessa pengar till samfällad reklam för sina kandidater, hade den redovisningsskyldiga inte att inkludera dessa uppgifter i sin valfinansieringsredovisning.

Revisionsverket har för sin del gått in för att säkerställa, att redovisningarna skall vara inbördes jämförbara också till denna del.

Dessutom bör konstateras, att de av justitieministeriet med stöd av 9 § i valfinansieringslagen till revisionsverket meddelade uppgifterna om redovisningsskyldiga innehöll också två personer, som de facto inte var redovisningsskyldiga..

2.4 Begränsningar av tillsynsbehörigheten

Vi de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis 2009 kunde revisionsverket enligt övervägande som en del av fullgörandet av tillsynsuppgiften, av de redovisningsskyldiga begära tilläggsinformation och utredningar för kontrollen av redovisningens riktighet och tillräcklighet. Skyldigheten att lämna information gäller emellertid enbart de redovisningsskyldiga. Revisionsverket har inte heller i fortsättningen rätt att för kontrollen av redovisningens riktighet begära utredningar och tilläggsinformation av tredje part. Sålunda har inte revisionsverket i praktiken rätt att kräva eller samla in s.k. jämförande data för kontrollen av redovisningarnas riktighet. Detta är en väsentlig begränsning med hänsyn till övervakningen och tolkningen av dess resultat.

De redovisningsskyldiga har ingen bokföringsskyldighet vad angår deras valkampanjers kostnader och finansiering. Revisionsverket har ingen revisionsrätt eller heller i övrigt möjligheter att ta del av hur den redovisningsskyldiga har ordnat den interna övervakningen av sina egna kampanjkostnader och finansieringsarrangemangen, eller av de förfaranden som är förenade med den redovisningsskyldigas verksamhet och arrangemangen i administreringen av finansieringen. Dessa är angelägenheter i fråga om vilka revisionsverket saknar granskningsrätt.

Att identifiera väsentliga innehållsmässiga felaktigheter som gäller redovisningsskyldigheten är den mest centrala utmaningen

för övervakningen av valfinansieringen. Att felaktigheter och avvikelser yppas kan främjas av klagomål. Det är skäl att ta klagomålen i betraktande i övervakningen, men de får inte tillåtas styra tillsynsuppgiften så, att övervakningens objektivitet och oavhängighet blir lidande. Klagomålets innehåll kan påverkas av en intressekonflikt mellan klaganden och den kandidat som är föremål för klagomålet eller av s.k. politiska orsaker. Det bör dessutom märkas, att revisionsverkets tillsynsuppgift upphör med att en berättelse ges åt riksdagen. Därefter har de redovisningsskyldiga ingen skyldighet att inlämna åt revisionsverket tilläggsinformation och ytterligare utredningar, som klagomålen kunde ge anledning till.

Det kan förmodas att de redovisningsskyldiga begår fel när de tolkar valfinansieringslagen och de givna instruktionerna, liksom också sedvanliga mänskliga fel. De kan också vara felaktiga uppskattningar av värdet av bidrag som erhållits i annan form än pengar. Den redovisningsskyldiga kan få en felaktig uppgift av finansiären om det givna bidragets värde och redovisa denna felaktiga uppgift. Samma finansiär kan ge finansiering både åt kandidaten och det parti kandidaten representerar, eller åt en registrerad förening där kandidaten utövar inflytande på hur bidraget styrs vidare. Då kan det per givare specificerade beloppet av det faktiska bidrag som en enskild redovisningsskyldig har erhållit i praktiken inte klargöras.

3 De av Statens revisionsverk erhållna redovisningarna och åtgärderna i övervakningen av iakttagandet av redovisningsskyldigheten

3.1 Förhandsredovisningarna

De i valfinansieringslagens 11 § avsedda förhandsredovisningarna skulle vid de förnyade kommunalvalen lämnas in senast 5.9.2009 till Statens revisionsverk. Totalt sex kandidater i de förnyade kommunalvalen lämnade inom bestämd tid in en förhandsredovisning av sin valkampanjs kostnader och finansiering. Alla förhandsredovisningar som lämnats in inom bestämd tid publicerades omedelbart.

De förhandsredovisningar som lämnats in av andra än de redovisningsskyldiga togs med stöd av 12 § 2 momentet i valfinansie-

ringslagen bort från publiceringen 30 dagar efter det att valresultatet hade fastställts. De förhandsredovisningar som har lämnats in av de redovisningsskyldiga hålls tillgängliga för alla i ett allmänt data nät under fem års tid från det att valets resultat har fastställts, dvs. till 9.9.2014. Av de redovisningsskyldiga lämnade fyra in en förhandsredovisning av sin valfinansiering före valdagen.

På basis av de erfarenheter som har fåtts av de förnyade kommunalvalen kan konstateras, att möjligheten till förhandsredovisning utnyttjades synnerligen litet.

3.2 Redovisningarna av valfinansieringen

Av de redovisningsskyldiga vid de förnyade kommunalvalen 2009 lämnade 24 inte en redovisning inom den i lag föreskrivna tiden. Revisionsverket uppmanade de redovisningsskyldiga, som inte hade lämnat in sin redovisning, att göra upp och lämna sin valfinansieringsredovisning till revisionsverket. Den första uppmaningen sändes 19.11. till sjutton redovisningsskyldiga och en andra uppmaning med mottagningsbevis

21.12.2009 till åtta redovisningsskyldiga. I fråga om en redovisningsskyldig inleddes en vitesprocess, som emellertid förföll, emedan den redovisningsskyldiga lämnade sin redovisning av valfinansieringen.

Vid övervakningen konstaterades i flera redovisningar också brister, och i fråga om dem ombads de redovisningsskyldiga att komplettera sina redovisningar.

3.3 Komplettering av valfinansieringsredovisningarna

I samband med behandlingen och kontrollen av redovisningarna uppmanade revisionsverket 52 redovisningsskyldiga att komplettera eller korrigera den gjorda redovisningen. Korrigeringarna hade som regel att göra med brister i specificeringen av kostnader eller finansiering.

Brister i specificeringen av kostnaderna konstaterades i 15 till revisionsverket lämnade redovisningar. I specificeringen av finansieringen konstaterades brister i 14 till revisionsverket lämnade redovisningar. De redovisningsskyldiga informerades om

bristerna så snart dessa hade konstaterats. Största delen av de redovisningsskyldiga hann korrigera bristerna i sina redovisningar före fatalitetens utgång.

I fråga om finansieringen från Justitieministeriet korrigerade 23 redovisningsskyldiga sin redovisning på uppmaning av revisionsverket. Som kostnader för kandidatens valkampanj och valfinansiering skall inte redovisas partiernas samfälliga annonsering.

Som helhet kan de brister som ledde till korrigeringar av redovisningarna betraktas som lindriga.

3.4 Klagomål angående valfinansieringsredovisningarna

Till Statens revisionsverk har inte anförts klagomål angående valfinansieringsredovisningarna vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009.

3.5 Allmänna iakttagelser om valfinansieringsredovisningarna

När valfinansieringsredovisningarna granskas analytiskt kan man konstatera, att antalet valkampanjer vars kostnader översteg 800 euro var 26. Variationsvidden i kostnaderna för de kampanjer som bedrevs av de redovisningsskyldiga var avsevärd. Den största valkampanjen på basis av valfinansieringsredovisningarna bedrevs till beloppet 2 124,11 euro. Enligt valfinansieringsredovisningarna innebar valkampanjerna inga kostnader för 104 redovisningsskyldiga.

Av valfinansieringsredovisningarna vid de förnyade kommunalvalen lämnades 54 valfinansieringsredovisningar i pappersform. Detta är 22 procent av samtliga valfinansieringsredovisningar. Från revisionsverkets synpunkt är det av största vikt, att de redo-

visningsskyldiga utnyttjar det elektroniska förfarandet i så stor utsträckning som möjligt. Vid riksomfattande kommunalval med deras större population innebär den ovan nämnda proportionen för på papper lämnade valfinansieringsredovisningar att tusentals valfinansieringsredovisningar skall behandlas manuellt.

Med tanke på tolkningen av redovisningarna enligt valfinansieringslagen är det väsentligt att vara medveten om, att i den redovisningsskyldigas kampanjkostnader skall ha inkluderats endast kostnaderna för kandidatens personliga kampanj. Kostnader som omfattas av partiets samfällda valreklam skall inte ha redovisats som en del av kandidatens kampanjkostnader.

4 Slutsatser

Alla de som var redovisningsskyldiga vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009 har lämnat den i lagen om kandidaters valfinansiering föreskrivna redovisningen av valfinansieringen. Enligt valfinansieringslagen svarar den som är skyldig att lämna redovisning för redovisningens riktighet.

Inom den i lagen om kandidaters valfinansiering bestämda tiden hade en redovisning inte lämnats av 24 redovisningsskyldiga. Revisionsverket uppmanade de redovisningsskyldiga, som inte hade lämnat sin redovisning, att göra upp och lämna in sin redovisning av valfinansieringen till revi-

sionsverket. Den första uppmaningen sändes 19.11. till sjutton redovisningsskyldiga och en andra uppmaning med mottagningsbevis 21.12.2009 till åtta redovisningsskyldiga. I fråga om en redovisningsskyldig inleddes en vitesprocess, som emellertid förföll, emedan den redovisningsskyldiga lämnade sin redovisning av valfinansieringen.

Efter de kompletteringar som har gjorts efter uppmaningarna i samband med behandlingen och kontrollen av redovisningarna har till Statens revisionsverks kännedom inte kommit omständigheter, på grund av vilka revisionsverket hade skäl att betvivla de inlämnade redovisningarnas riktighet.

STATENS REVISIONSVERK

Anttigatan 1, PB 1119, FI-00101 Helsingfors

Telefon +358 9 4321 (växel), Telefax +358 9 432 5820, www.vtv.fi

ISSN 1798-274X (häft.)